

แนวคิดการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนา The Concept of Using Social Media as a Channel of Dissemination of Buddhism

บุญคำ ดีสุขสาม¹ และ ดวงกมล โพธิ์นาค²

บทนำ

วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามแผนแม่บทการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2554-2559 มีหลายวิธี เช่น การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุก การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรับ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนพุทธศาสนิกชนทั่วไปได้มีความรู้จัก เข้าใจ และเข้าถึงหลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องถ่องแท้ โดยมีความศรัทธาเชื่อมั่นพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ด้วยการทำนุบำรุง อนุรักษ์ คุ้มครอง สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาการพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงดำรงคงอยู่ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป [1] แต่เนื่องจากในปัจจุบันเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ เมื่อโลกเจริญด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ มนุษย์มีการติดต่อสื่อสารกันในหลาย ๆ รูปแบบ บางครั้งเมื่อต้องการพบปะ พูดคุยกัน ก็ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปด้วยตนเองเช่นเมื่อสมัยก่อน เพราะมีเทคโนโลยีที่ทำให้สามารถสนทนากันได้โดยผ่านเครือข่ายต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ดังนั้นในทางพระพุทธศาสนาจึงต้องปรับวิธีการในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับโลกในยุคปัจจุบัน โดยนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เป็นช่องทางการเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ธรรมะที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ดีแล้วนั้น เมื่อบุคคลใดได้สัมผัสและนำไปปฏิบัติ ย่อมนำประโยชน์และความสุขมาให้กับบุคคลนั้น

และธรรมะของพระพุทธองค์นั้นไม่ว่าจะอยู่ที่ใด หรือสังคมใด ก็ย่อมนำความสุขสงบ ร่มเย็น และสันติภาพมาให้แก่สถานที่นั้น และสังคมนั้น ไม่เว้นแม้กระทั่งในสังคมออนไลน์

ช่องทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจากอดีตสู่ปัจจุบัน

เมื่อครั้งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระองค์ทรงมีพระทัยแน่วแน่ที่จะสั่งสอนมวลมนุษย์พร้อมทั้งสรรพสัตว์ให้พ้นจากบ่วงทุกข์ ดำรงตนให้เป็นสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ในเบื้องต้นนั้นพระองค์ทรงใช้วิธีการสั่งสอนแบบมุขปาฐะคือการพูดคุยกปากต่อปาก ดังเช่นที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนพระปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เป็นผลทำให้พระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมรู้แจ้งแทงตลอดในธรรมะที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสั่งสอน และพระอัญญาโกณฑัญญะก็ได้ขอบรรพชาอุปสมบท เป็นเหตุให้เกิดไตรรัตน์ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นครั้งแรกในโลก พระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อจะตรัสสอนบุคคลใดบุคคลหนึ่ง พระองค์ท่านก็ทรงพิจารณาอุปนิสัยของบุคคลนั้นด้วยพระปัญญาญาณแล้ว ทรงใช้กุศโลบายคือวิธีการในการสั่งสอนแตกต่างกันไป [2] ดังที่พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ได้กล่าวไว้ในการแสดงธรรม เรื่อง กุศโลบายของพระพุทธเจ้า ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ บพิตรพิมุขมหาเมฆ มีใจความสรุปได้ดังนี้ “กุศโลบายในการสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น มี 4 ประการ คือ 1. เอาใจเขามาใส่ใจเรา 2. เตือนใจให้ถูกต้อง 3. หนามยอกเอาหนามบ่ง 4. เรียนรู้เจ็บจบจากประสบการณ์ตรง” จากข้อความข้างต้นทำให้ทราบได้ว่าพระพุทธองค์ก็ทรงใช้กุศโลบายคือหลักการและวิธีการต่าง ๆ ในการสั่งสอนพุทธบริษัทเพื่อให้เข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสูงสุด

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² อาจารย์ประจำภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทร. 08-9079-4260, อีเมล: s4967_kum@hotmail.com

ต่อมาเมื่อมีวิวัฒนาการของสื่อในประเภทต่าง ๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ และโทรศัพท์เป็นต้นเกิดขึ้น ทำให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างกว้างขวาง และสะดวกมากขึ้น บุคคลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้หลายทางมากขึ้นด้วย จนกระทั่งเมื่ออินเทอร์เน็ตกำเนิดขึ้นประมาณปี ค.ศ. 1969 หรือประมาณปี พ.ศ. 2512 ทำให้คนหันมาให้ความสำคัญและสนใจใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้นจนกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัย จวบจนปัจจุบันนี้ ดังนั้นจึงมีการนำเอาพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเผยแพร่ในสื่อประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะในอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนี้ เพื่อให้ประชาชนผู้มีความสนใจใฝ่ในธรรมได้ศึกษาหาความรู้ และนำธรรมที่ตนเองศึกษาไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและครอบครัวได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ

แนวคิดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน

จากการที่อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทำให้คนส่วนใหญ่ใช้เวลาบนโลกอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เมื่อมีคนใช้งานมากขึ้นก็มีความคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สามารถใช้งานบนอินเทอร์เน็ตได้ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้จากเดิมที่อินเทอร์เน็ตใช้งานเพียงแค่อ่านข้อมูลข่าวสารได้เพียงอย่างเดียว ก็พัฒนาให้สามารถโต้ตอบกับบุคคลผู้ใช้ได้ เมื่อมีการพูดคุยโต้ตอบจากคน ๆ หนึ่ง ก็เพิ่มเป็นสองคน เพิ่มเป็นหลาย ๆ คน และเพิ่มจำนวนเป็นกลุ่ม ๆ หนึ่ง จนกลายเป็นสังคม หรือเรียกว่า สังคมออนไลน์ [4] ชัชวาล สังคิตตระการ ผู้ช่วยวิจัย ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ความรู้ว่า “ยุคนี้ถือเป็นยุคของเว็บ 2.0 โดยก่อนหน้านี้จะอยู่ในยุคของเว็บ 1.0 ที่มีการสื่อสารทางเดียวคือ การอ่านเพียงอย่างเดียว แต่ช่วงหลัง ๆ ด้วยความที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงไม่ต้องการสร้างเว็บแต่ให้อ่านเพียงอย่างเดียว แต่สามารถสร้างความพึงพอใจ โดยการสร้างประวัติโดยย่อ และมีแอปพลิเคชัน

ต่าง ๆ ให้เลือก ใช้รวมทั้งสามารถโพสต์ข้อความหรือแสดงความคิดเห็นได้ด้วย จึงเกิดเป็นสังคมออนไลน์ขึ้น”

รูปที่ 3 สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)
(ที่มา : www.thumbsup.in.th)

Social Media หรือ สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง [5] สื่อดิจิทัลหรือซอฟต์แวร์ที่ทำงานอยู่บนพื้นฐานของระบบเว็บหรือเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม ที่มีผู้สื่อสารจัดทำขึ้น โดยที่ผู้เขียนจัดทำขึ้นเองหรือพบเจอสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวต่าง ๆ เหตุการณ์ บทความประสบการณ์ รูปภาพ วิดีโอ และเพลง แล้วนำมาแบ่งปันเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์และพูดคุยให้ผู้ใช้ในโลกออนไลน์ในเครือข่ายของตนได้รับรู้ ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง กับคนที่อยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพรวมถึงการใช้ประโยชน์ร่วมกัน [6] ทุกวันนี้ วันที่คนไทยกว่า 25 ล้านคน หรือเกือบร้อยละ 38 ของประชากรไทยทั้งหมดสามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และในจำนวนนี้มีผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์หรือ Social Media ถึงกว่า 18 ล้านคน โดยในบรรดาผู้ใช้ Social Media ในประเทศไทยสามารถแบ่งเป็นผู้ใช้ Facebook ถึงร้อยละ 85 หรือประมาณ 15.3 ล้านบัญชี ขณะที่ Twitter มีผู้ใช้ร้อยละ 10 หรือ 1.8 ล้านบัญชี ตามด้วย Instagram ที่มีผู้ใช้ร้อยละ 5 หรือเกือบ 1 ล้านบัญชี ทั้งนี้ยังไม่รวมจำนวนผู้ใช้โปรแกรมประยุกต์ในการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือบุคคลสู่กลุ่มบุคคลเช่น แอปพลิเคชัน Line ที่มีคนไทยเป็นสมาชิกแล้วกว่า 10 ล้านบัญชี ทำให้โลกของ Social Media มีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนส่วนมาก หรืออาจจะเรียกว่า โลกโซเชียลก็ได้ สามารถสร้างประโยชน์ได้เป็นคุณอนันต์ แต่ในทางกลับกันก็เป็นโทษมหันต์เช่นเดียวกัน จะกล่าวได้ว่าคล้าย

ดังคาบสองคมก็เป็นได้ ในปัจจุบันนี้ Social Media มีหลายรูปแบบ หลาย ๆ แอปพลิเคชันก็ทำขึ้นเพื่อความบันเทิงและสื่อสาร ถ้าพูดถึงประโยชน์แล้วก็สามารถทำให้คนที่อยู่ไกลกันได้มาพูดคุยกันได้แต่ในทางกลับกันก็ทำให้คนที่อยู่ใกล้เป็นคนห่างกัน การสื่อสารกันนั้นรับได้แค่ ข้อความ แสง สี เสียง และภาพ แต่ไม่สามารถรับความรู้สึกของอีกฝ่ายได้เลย ทุกวันนี้โลกของ Social Media สามารถทำให้รู้จักคนคนหนึ่งได้เพียงข้ามคืน และยังเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารให้ผู้คนได้มาวิพากษ์วิจารณ์ออกความเห็นกัน โดยที่ลืมนึกถึงผลที่จะเกิดขึ้น ข้อมูลที่ได้รับมานั้นจริงเท็จมากน้อยแค่ไหนก็ไม่สามารถรับรู้ได้เลย คนบางคนใช้ Social Media เพื่อช่วยเหลือคนอื่นอีกหลายคน แต่คนบางคนใช้หาผลประโยชน์กับคนอื่นหลายคน ปัญหาการเกิดอาชญากรรมทุกวันนี้บางส่วนก็เกิดขึ้นจากโลกของ Social Media หลาย ๆ คนที่ใช้ Social Media อยู่ทุก ๆ วันก็เพื่อต้องการจะสื่อสารกับเพื่อนหรือคนที่เพิ่งรู้จัก แต่คนที่อยู่ใกล้ตัว คอยดูแลใส่ใจ และเป็นห่วงที่สุด อาจทำให้บุคคลนั้นลืมนึกถึงและมองข้ามไป ในโลกของ Social Media ไม่มีกลางวันหรือกลางคืน ไม่มีความจริงหรือความเท็จ ไม่มีคนรวยหรือคนจน ทุก ๆ อย่างจึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของคำว่า วิจักษณ์ญาณ Social Media ได้ให้ความสะดวกสบายกับการดำเนินชีวิตของทุกคนมาก จนบางครั้งอาจจะสะดวกสบายมากเกินไป เลยทำให้บุคคลนั้นไม่มีความอดทนความพยายาม อาจทำให้เป็นคนไม่ตรงต่อเวลา หากจำเป็นต้องใช้ Social Media ควรอยู่บนพื้นฐานของคำว่า พอดี ทุก ๆ อย่างที่มีคุณประโยชน์ย่อมมีโทษด้วยอย่างแน่นอน Social Media ยังมีผลต่อการพัฒนาประเทศ นอกจากจะให้ความสะดวกในด้านข้อมูลข่าวสารแล้ว ยังช่วยในเรื่องของการสื่อสารด้วย หากมองในอีกมุมหนึ่ง Social Media ก็เหมือนกับคลังสินค้าที่ทำขึ้นมาเพื่อตอบสนองเอาใจกลุ่มลูกค้าต่าง ๆ คนอีกหลายคนก็ใช้เพื่อหาผลประโยชน์ ทำเป็นธุรกิจ แต่หากใช้อย่างถูกต้องสุจริตจะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนอย่างแน่นอน Social Media ต้องพัฒนาอยู่เรื่อย ๆ เพื่อตอบโจทยความต้องการของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความไม่พอดี มีความโลภ โลกของอินเทอร์เน็ตเป็นเหมือนศาสตร์

ความรู้เป็นครูที่ไม่มีตัวตนแต่สามารถสอนให้เป็นผู้รู้ได้ในโลกของ Social Media ก็เป็นเหมือนกับตลาดเพราะเต็มไปด้วยคลังสินค้าจำนวนมาก เป็นดังสื่อโฆษณาเป็นร้านขายของเล็ก ๆ ของใครหลาย ๆ คน หากจะใช้คำว่า Social media is everything ก็ได้ ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่วัยรุ่นจะใช้ Social Media มาเป็นอันดับต้น ๆ ก็ว่าได้ ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงเรื่องการสื่อสาร จึงทำให้การใช้ภาษาไทยผิดเพี้ยนไป นอกจากจะทำให้ภาษาไทยวิบัติแล้วก็เป็นปัญหาระดับชาติอีกด้วย ทุก ๆ คนควรภูมิใจและช่วยรักษาอักษรศาสตร์นี้ไว้ เพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่สามารถออกได้ครบทุกเสียงไม่มีภาษาใดในโลกที่ทำได้ โลกของ Social Media เป็นดังแหล่งอารยธรรมมากมายให้คนที่ไม่รู้ไม่รู้ตั้งนั้น จึงควรใช้อย่างระมัดระวัง [7] ดังแนวทางสำหรับสื่อสังคมของ Intel ที่เขียนสรุปได้ดังนี้ 1. เปิดเผยความจริงใจ หรือความไม่จริงใจของคุณ จะถูกพบได้อย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมของสื่อสังคม 2. ปกป้อง ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการสร้างความชัดเจนของคุณมิได้ละเมิดข้อมูลที่เป็นความลับ โปรดอย่าลืมนำ ตรายางที่คุณออนไลน์ การกระทำทุกอย่างของคุณจะถูกบันทึกไว้ ทุกสิ่งทุกอย่างบนอินเทอร์เน็ตเป็นสาธารณะและสามารถสืบค้นได้ และสิ่งที่คุณเขียนคือความรับผิดชอบสูงสุดของคุณ 3. ใช้สามัญสำนึก การรับรู้คือความจริง และในเครือข่ายทางสังคมออนไลน์นั้น ไม่มีเส้นแบ่งที่ชัดเจนระหว่างความเป็นสาธารณะและความเป็นส่วนตัว รวมถึงความเป็นบุคคลหรือมีอาชีพ เพราะฉะนั้นการใช้ Social Media จึงควรเลือกใช้ในส่วนที่เป็นประโยชน์ ละทิ้งส่วนที่เป็นโทษ ใช้อย่างมีสติ และรู้คุณค่าของ Social Media

การเผยแพร่ธรรมะบนสื่อสังคมออนไลน์

จากการที่ได้ศึกษาช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและประโยชน์ โทษ ความสามารถของสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นแหล่งแพร่ข้อมูลแล้ว ในเบื้องต้นขออธิบายคำว่า “เผยแผ่” และ “เผยแพร่” ให้เข้าใจความหมายเสียก่อนดังนี้ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552 ให้ความหมายดังนี้ คำว่า เผยแผ่ เป็นคำกริยา หมายถึง ทำให้ขยาย

ออกไป หรือ ขยายออกไป ส่วนคำว่า เผยแพร่ เป็นคำกริยา หมายถึง โฆษณาให้แพร่หลาย ในพจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด ของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. 9, ราชบัณฑิต) [8] ได้ให้ความหมายว่า “เผยแผ่ ในคำวัดใช้เป็นคำหลักในความหมายว่า ทำให้แพร่หลายในลักษณะติดแน่น ชิมซาบ กระจายไป เช่น เผยแผ่ศาสนา เผยแผ่ธรรมองค์การเผยแผ่ ส่วนเผยแผร์ ใช้ในความหมายว่า ประกาศ โฆษณา ทำให้แพร่หลายในลักษณะกระจายให้ เป็นรูปธรรมหรือให้สัมผัสทางตา หู เป็นต้น เช่นใช้ว่าการเผยแผ่ศาสนาสามารถทำได้หลายวิธี เช่นเผยแผร์ไปตามสื่อต่าง ๆ หรือเผยแผร์ทางวิทยุทีวี เป็นต้น” ดังนั้นในการประกาศธรรมบนสื่อสังคมออนไลน์จึงควรใช้คำว่าเผยแผร์ธรรมะ เพื่อให้พุทธธรรมเผยแผร์ไปทั่วทุกอนุบนสังคมออนไลน์ จากการที่คนเป็นจำนวนมากใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น การเผยแผร์พระพุทธศาสนาในเชิงรุกจำต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการอันเป็นกุศโลบาย เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมโลกยุคปัจจุบัน

ในสมัยพุทธกาลพระผู้มีพระภาคเจ้าได้มอบภาระการเผยแผร์และการธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้กับพุทธบริษัททั้ง 4 กล่าวคือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา แต่ในปัจจุบันภาระดังกล่าวมักตกไปที่ภิกษุซึ่งถือกันว่าเป็นผู้นำศาสนา และเมื่อทำกิจกรรมออนไลน์เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาก็มักใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อมีเหตุการณ์ข่าวคราวความเสียหายอันเกิดจากพระสงฆ์เป็นต้นเหตุ บุคคลผู้ยังไม่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาก็ไม่เกิดศรัทธา ส่วนบุคคลผู้เลื่อมใสแล้วแต่มีศรัทธาไม่ตั้งมั่นก็พลอยเลื่อมศรัทธาไปด้วย ดังนั้นเมื่อมีสื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นซึ่งเป็นแหล่งระดมความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ การพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จึงมีบุคคลในทุกระดับ ทุกเพศทุกวัย ทุกสถานภาพ นำความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในด้านพระพุทธศาสนา มาเผยแผร์ในสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ สิ่งใดที่ไม่รู้ไม่เข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเมื่อสืบค้น พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในสื่อสังคมออนไลน์แล้ว ก็สามารถทำให้รู้และเข้าใจสิ่งนั้น ๆ

ได้อย่างกระจ่างชัดเจน ส่วนสิ่งใดที่ตนเองพอมีภูมิรู้ภูมิธรรมอยู่บ้างแล้ว ก็เข้าใจชัดเจน พอกพูนความรู้ยิ่งขึ้นไป เมื่อทุกคนหันมาบริโภคเทคโนโลยีมากขึ้น วิถีพุทธวิถีไทยของคนรุ่นใหม่ก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย กล่าวคือจากเดิมศูนย์รวมชาวพุทธจะอยู่ที่วัดเป็นหลัก เมื่อจะศึกษาธรรมะก็ต้องไปวัด แต่ปัจจุบันก็เปลี่ยนเป็นสังคมออนไลน์แทน ดังในญี่ปุ่นมีวัดหลายเปิดให้คนเข้าไปไหว้พระ สวดมนต์ ถามปัญหาทางด้านศาสนาได้โดยใช้สื่อคืออินเทอร์เน็ต เพราะญี่ปุ่นเริ่มมีปัญหาว่าคนไม่ค่อยเข้าวัด ผลปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ส่วนในประเทศไทยในโลกสังคมออนไลน์ก็มีการ “ไปวัด” ทางอินเทอร์เน็ตมานานแล้ว ใครอยากอ่านหนังสือธรรมะอยากฟังเทศน์ ก็สามารถทำได้ เพราะปัจจุบันมี “เทศนาออนไลน์” “สวดมนต์ออนไลน์” แม้กระทั่งพระสงฆ์ ก็มีพระสงฆ์หลายรูปผู้มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีนำธรรมะไปเผยแผร์บนสื่อสังคมออนไลน์ ดังที่พระมหาสมปอง ตาลปุตโตได้ให้สัมภาษณ์ในรายการแตกประเด็นข่าวเรื่องพระสงฆ์กับสังคมออนไลน์ ทางช่อง 3 ออกอากาศวันอังคาร ที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 มีใจความว่า [9] “พระภิกษุสามเณรก็สามารถนำสิ่งเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเผยแผร์ธรรมะ หนังสือ คำสอนต่าง ๆ แม้กระทั่งสื่อ เช่น youtube หรือสื่ออะไรต่าง ๆ ที่เออลงไป ที่นั่นก็มีโฆษณในแง่ของทางโลกและทางธรรม ถ้าเอาไปใช้ผิดวัตถุประสงค์เอาไปโพสต์อะไรไม่เหมาะสม คำพูดคำจา ภาพอะไรที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ ก็มีขึ้นได้ ฉะนั้นสิ่งดี ๆ มันก็ถึงกันหมด สิ่งไม่ดีมันก็ถึงกันหมด ฉะนั้นสำคัญคือการนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างไรด้วยความมีสติ สัมปชัญญะ” ดังนั้นในเรื่องของการเผยแผร์พระพุทธศาสนาจึงไม่ใช่หน้าที่ของพระสงฆ์เพียงอย่างเดียว เป็นภาระธุระของพุทธบริษัททุก ๆ คนผู้มีศรัทธาความเลื่อมใส ยึดมั่นในพระรัตนตรัย จะประกาศธรรมของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กระจ่างเผยแผร์ขยายไปทั่วทุกอนุบนพื้นไตรภพและดำรงมั่นคงถาวรตลอดไป การที่พุทธบริษัทหันมาใช้ Social Media เป็นช่องทางในการเผยแผร์พระพุทธศาสนานั้น ทำให้บุคคลทุกชนชั้น ทุกเพศทุกวัย และบุคคลผู้สนใจในพระพุทธศาสนาได้มีโอกาสเข้าถึงธรรมะได้ง่ายขึ้น ดังที่ [10] พระไพศาล วิสาโล ได้กล่าวไว้ในนิตยสาร CHIP

เรื่องเทคโนโลยีในทัศนะของพุทธศาสนาว่า “ทุกวันนี้เอาตมาใช้เฟสบุ๊คในการเผยแพร่ธรรมะ คิดว่าเฟสบุ๊คได้รับความนิยมมากกว่า และเข้าถึงผู้คนได้ง่ายกว่า เว็บไซต์ของเอาตมาที่ visalo.org ก็ยังทำอยู่ แต่คนเข้าน้อยกว่ามาก อาจเป็นเพราะว่าเว็บไซต์เป็นสิ่งที่ต้องชวนชวนเข้าไปหา ส่วนเฟสบุ๊คนั้น เวลาเขียนอะไร ข้อความจะไปปรากฏในหน้าเฟสบุ๊คของคนอื่นทันที คือไม่ต้องไปหามันมาเอง” เมื่อสามารถทำให้คนหันมาสนใจได้ก็จะมีคนคอยติดตามข่าวสารในเรื่องธรรมะและสนใจที่จะปฏิบัติธรรมกันมากขึ้นสอดคล้องกับที่ [11] พระมหาภูมิจัยวชิรเมธี กล่าวไว้ในเรื่อง ว. วชิรเมธี ในมิติธรรมะ SWOT โลก ว่า “พระอาจารย์มองว่าการเผยแพร่ในวิถีเดิมได้ผลน้อย แต่พระเหนื่อยมาก ต้องเผยแพร่วิถีใหม่ที่เรียกว่า Less is more ทำน้อยแต่ได้มาก นั่นก็คือ เผยแพร่โดยการเขียนหนังสือ, ทำรายการโทรทัศน์, ทำ Animation, รายการวิทยุ ก่อตั้งเว็บไซต์ Dhammatoday.com, มี Forward Mail ธรรมะ รวมถึงมี Facebook, Twitter อย่าง Facebook วันนั้นก็เพิ่งมีผู้ใหญ่มากหนึ่งโทรมาแจ้งว่า Facebook ได้นับการจัดอันดับให้เป็น Top Ten ของประเทศไทย คือมี Fanpage อยู่ประมาณ 450,000 คน ต้องถือว่าติด 1 ใน 3 ของประเทศไทย เหล่านี้เป็นช่องทางในการเผยแพร่พุทธศาสนาเชิงรุก” นี้คือ การรู้จักให้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ ใช้เผยแพร่ธรรมะอย่างไม่มีขีดจำกัด ที่สามารถประยุกต์เข้ากับสังคมไทยในทุกช่วงของสถานการณ์ โดยนำการเข้าใจและรู้จักใช้เทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ มาช่วยเผยแพร่ธรรมะไปยังกลุ่มคนทั่วไปอย่างเห็นผลทำให้ธรรมะเป็นขอลือลือทำให้ธรรมะอินเทรนด์เข้ากับยุคสมัยของสังคมไทย

บทสรุป

การไหลบ่าแห่งกระแสเทคโนโลยี เป็นดังกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวท่วมทับมนุษย์ทุกคน เมื่อมีอาจปฏิเสธสิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ได้ ควรจะโน้มรับมันอย่างมีสติ มองให้เห็นคุณค่าแท้ที่อยู่ในตัวมัน อย่ามัวหลงระเริงกับคุณค่าเทียมที่ดูสวยงาม น่าชมแต่ภายนอก คุณค่าแท้ของสื่อสังคมออนไลน์ก็คือ การได้พบปะ สนทนา แลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ส่วนคุณค่าเทียมก็คือการใช้มันอย่างเมามันจนกลายเป็นเสพติด คุณค่าเทียมของ

พระพุทธรศานาก็คือ การที่มนุษย์ติดอยู่เพียงเปลือกนอกไม่เข้าใจแก่นแท้ ไม่รู้จักหลักปฏิบัติของชาวพุทธที่ดี ไม่สามารถปฏิบัติตนตามหลักศาสนาได้ ส่วนคุณค่าแท้ของพระพุทธรศานาก็คือ การละชั่ว ทำความดี ทำจิตใจของตนให้ผ่องใส นี่เป็นหัวใจหลักในทางพระพุทธรศานา เมื่อสามารถประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวมาแล้วนี้ย่อมได้รับผลอันประเสริฐประสพสุขอันไพบูรณ์ ได้รับปิติสุข อิ่มเอมทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อได้รับความสุขที่แท้จริงจากการปฏิบัติพระธรรมที่ประเสริฐนั้นแล้วก็ควรแผ่แผ่กับบุคคลอื่น ถ่ายทอดความรู้สึที่ดี ๆ ให้กับมวลมนุษย์ทุกหมู่เหล่า ทุกชนชาติ ที่อยู่บนพื้นปฐพีนี้ โดยใช้ช่องทางต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและมีอยู่บนโลกใบนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้นสื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นหนึ่งในทางเลือกที่ใช้ในการเผยแพร่พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อเข้าถึงบุคคลทุกจำพวก ทุกเพศ ทุกวัย เพื่อสืบทอดพระพุทธรศานาให้มั่นคงถาวรสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธรศานาแห่งชาติ ส่วนการศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธรศานาศึกษา สำนักงานพระพุทธรศานาแห่งชาติ. 2554. แผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธรศานา พ.ศ. 2554-2559. กรุงเทพฯ. สำนักงานพระพุทธรศานาแห่งชาติ.
- [2] พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี. (2553). แสดงธรรมเทศนาเรื่อง กุศโลบายของพระพุทธรเจ้า ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ บพิตรพิมุข.มหาเมฆ. <http://www.youtube.com>.
- [3] พระพรหมคุณาภรณ์. 2552. จารึกอโศก (ธรรมจักรบนเศียรสีสิงห์) รัฐศาสตร์แห่งธรรมาธิปไตย. สมุทรปราการ. ผลิตivism
- [4] กรวิภา คงเดชศักดิ์. 4 สิงหาคม 2552. วิวัฒนาการ "สังคมออนไลน์". เดลินิวส์, สก๊อบพิเศษ.
- [5] เขมณัฐ มิ่งศิริธรรม. 2556. Social Media สื่อสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา. Veridian E-Journal. กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. SU Vol.6 No. 1 January – April 2013: หน้า 72.

- [6] ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. 10 ตุลาคม 2556. ข่าวลือ-ข่าวจริง? แยกแยะอย่างไรใน Social Media?. ไทยรัฐ.
- [7] Intel Corporation. (2555). แนวทางสำหรับสื่อสังคมของ Intel.thailand.intel.com/content/.intel-social-media-guidelines.html.
- [8] พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ .9, ราชบัณฑิต). 2548. คำว่าดี. กรุงเทพฯ. เลียงเชียง.
- [9] พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต. 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2554. แดกประเด็นข่าว เรื่องพระสงฆ์กับสังคมออนไลน์. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3.
- [10] พระไพศาล วิสาโล. มีนาคม, ปีที่ 10, ฉบับที่ 3. เทคโนโลยีในทัศนะของพุทธศาสนา. เข้าถึงได้จาก <http://visalo.org/columnInterview>.
- [11] พยุงศักดิ์ วิริยะบัณฑิตกุล. กุมภาพันธ์ 2554. ว. วชิรเมธี ในมิติธรรมะ SWOT โลก. BrandAge.